

“MAQSADGA INTILISH – SHIJOAT BILAN BOSHLANGAN G‘ALABA”

Pardayeva Ashirgul Botirovna

ANNOTATSIYA: Mazkur maqolada inson hayotidagi eng muhim omillardan biri — maqsad qo‘yish, unga yetish uchun intilish, rejali harakat qilish va ichki kuch — shijoatning ahamiyati yoritilgan. Hayotda muvaffaqiyatga erishgan shaxslar tajribasi, mashhur olimlar va mutafakkirlarning fikrlari asosida shaxsiy taraqqiyotda intilishning roli, maqsadsizlikning salbiy oqibatlari va rejali harakatning natijalari tahlil qilinadi. Shuningdek, maqolada atrof-muhitning, jamiyat va yaqin kishilarning ta’siri, insonning ichki dunyosi bilan qanday uyg‘unlikda harakat qilishi haqida ham fikr yuritiladi. Maqolada Konfutsiy, Albert Eynshteyn, Seneka, Napoleon Hill kabi allomalar fikrlari bilan bir qatorda, O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning yoshlarga oid nutqidan iqtibos keltirilib, zamonaviy hayotda maqsadli yashash va shijoatli intilishga bo‘lgan ehtiyoj asoslab beriladi. Asosiy urg‘u har bir insonning o‘z hayoti uchun mas’uliyatli bo‘lishi, orzularni maqsadga aylantirib, unga intilish orqali muvaffaqiyat sari yo‘l olishiga qaratilgan. Maqola motivatsion ruhda yozilgan bo‘lib, ayniqsa yoshlar, o‘z yo‘lini endi boshlayotganlar, qaror topishda qiynalayotganlar uchun yo‘lko‘rsatkich vazifasini o‘taydi. Harakat, ishonch, iroda, qat’iyat va rejailik — buning barchasi g‘alabaning asosiy sharti ekani hayotiy misollar orqali asoslab beriladi. Maqola orqali quyidagi fikrlar asosiy yo‘nalish sifatida ilgari suriladi:

- Maqsadsiz harakat yo‘ldan adashishga olib keladi;
- Shijoatli inson muammolarni imkoniyatga aylantira oladi;
- Intilishsiz orzular faqat tasavvur bo‘lib qoladi;
- Rejasiz harakat natijasiz bo‘ladi;
- Har bir g‘alaba aslida ichki kurashdan boshlanadi.

Shuningdek, maqolada jamiyat, atrofdagilarning ta’siri, ijtimoiy muhitning maqsadli yashashga ta’siri ham yoritilgan. Har bir inson o‘z hayotining bosh muhandisi ekani,

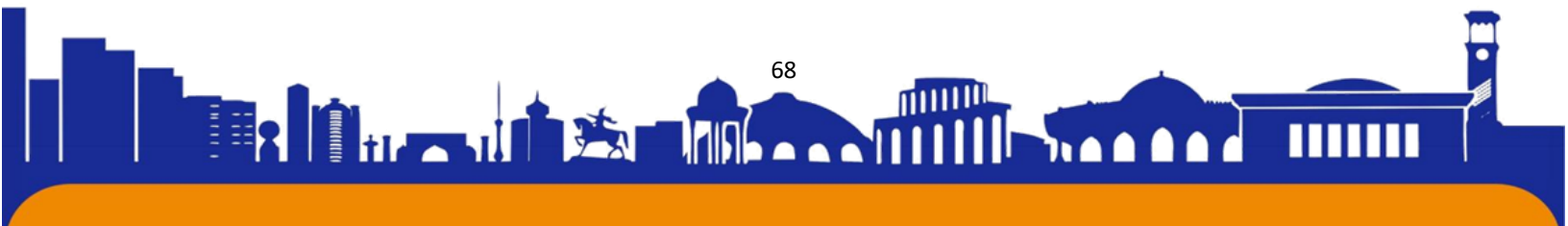

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-7

orzularini real maqsadga aylantirib, unga intilishi shartligi ta'kidlanadi. Bunda mustaqil fikr, kuchli iymon, sabr va doimiy harakat asosiy vosita bo'lishi kerakligi urg'ulanadi. Mazkur maqola asosiy maqsadini yo'qotayotgan, ishonchi so'nayotgan yoki o'z yo'lini izlayotgan har bir inson uchun ilhom manbai bo'lib xizmat qilishi mumkin. Ayniqsa, yosh avlod, o'quvchilar, talabalar, yangi ish boshlayotgan mutaxassislar, o'z ustida ishlayotgan insonlar uchun maqoladagi g'oyalar yo'l-yo'riq vazifasini o'taydi.

KALIT SO'ZLAR: maqsad, intilish, shijoat, iroda, orzu, reja, muvaffaqiyat, harakat, qat'iyat, motivatsiya, shaxsiy rivojlanish, mas'uliyat, ruhiy quvvat, ichki kuch, o'z ustida ishlash, ijobiy fikrlash, ilhom, taraqqiyot, yo'l tanlash, yoshlar maqsad, iymon, jamiyat, prezident nutqlari, ilhom, mehnat, hayot falsafasi, shaxsiy yutuq, sabr.

Inson hayoti — bu yo'l. Bu yo'lning bor yo'g'i ikki tomoni bo'ladi: biri harakat bilan to'ldirilgan maqsad sari intilish, ikkinchisi esa bo'sh yurak, loqayd ong, samarasiz kunlar. Hayotda yutuqqa erishgan har bir insonning ichki dunyosida bir kuch yashaydi — bu kuch maqsad deb ataladi. Maqsadsiz yashash — kemasiz dengizda suzishga urinishga o'xshaydi. Kema bor — lekin yo'nalish yo'q. Maqsad esa yo'l beradi, uni ko'zda tutish esa harakatga undaydi. Harakat esa shijoatni uyg'otadi, shijoat esa g'alabaga eltadi. Bugungi zamonda yoshlar oldida cheksiz imkoniyatlar ochilmoqda. Ammo ularni to'g'ri yo'naltirish, o'z salohiyatini to'g'ri yo'lda ishlatish uchun, avvalo, inson o'zida qat'iy maqsad, kuchli istak va shijoatli ruhni tarbiyalashi zarur. “Maqsadga intilish – shijoat bilan boshlangan g'alaba” iborasi bekorga aytilmagan. Bu bir murakkab, ammo g'oyat mantiqiy zanjirdir: maqsad tug'iladi, unga yetish uchun intilish paydo bo'ladi, harakat boshlanadi, harakatga ruh beradigan shijoat kuchayadi, shunda g'alaba haqiqatga aylanadi. Maqsad inson ongining eng muhim mahsulidir. Qadimiy faylasuf Konfutsiy shunday degan: “Maqsad yo'q joyda rivojlanish bo'lmaydi, harakat yo'q joyda o'sish to'xtaydi.” Inson o'z hayotining bosh muallifi bo'lishni xohlasa, avvalo o'ziga savol berishi lozim: “Men qayerga yetmoqchiman? Nima uchun yashayapman?” Shu savollarga aniq javob topgan inson hech qachon yo'ldan adashmaydi. Shijoat – bu ruhiy uyg'oqlik, kuchli istak, irodaviy harakatning jamlanmasi. U holda ishlayotgan inson, hatto to'siqlarda ham imkoniyat ko'radi. Shijoatli shaxs xatolardan cho'chimasdan, ulardan

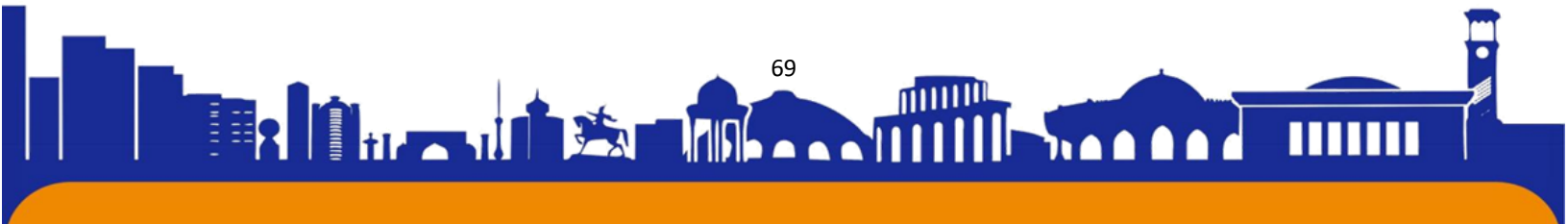

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-7

saboq olib harakatda davom etadi. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev yoshlarga murojaat qilib shunday degan edi:

“Bugungi yoshlar ertangi taraqqiyotning hal qiluvchi kuchidir. Ular har bir kunni maqsad bilan yashab, shijoat bilan harakat qilishi kerak.” Bu fikr yoshlarga bo‘lgan ishonch va ularning maqsadli yashashi qanday yutuqlarga olib kelishini aniq ko‘rsatadi. Inson yolg‘iz mavjudot emas. Uni o‘rab turgan ijtimoiy muhit, oilaviy tarbiya, do‘stlar, ustozlar va jamiyatdagi qadriyatlar uning maqsadga intilishiga bevosita ta’sir qiladi. Ijobiy muhitda yashovchi, qo‘llab-quvvatlovchi insonlar orasida bo‘lgan odam, tabiiyki, ko‘proq intiladi, tezroq o‘z yo‘lini topadi. Bugun dunyodagi eng muvaffaqiyatli insonlar — bu o‘z vaqtida katta orzularni maqsadga aylantirgan, unga qat’iy ishonib, doimiy intilgan va harakatdan to‘xtamagan odamlar. Ilon Mask, Abu Rayhon Beruniy, Ahmad al-Farg‘oniy — ularning har biri o‘z davrida o‘z maqsadiga intildi va u yo‘lda to‘xtamadi. Ko‘p odamlar hayotda katta natijaga erisha olmaydi, sababi ular orzu qiladi, lekin intilmaydi. Farq juda oddiy: orzu bu istak, intilish esa harakat. Intilish inson ichidagi ishonch, iroda va sabrni yuzaga chiqaradi. Aynan shu kuch bilan inson birinchi qadamni qo‘yadi, yiqilsa ham qayta turadi, ortiqcha gaplarga e’tibor bermay, o‘z yo‘lidan boraveradi. Hayotingizdagi har bir katta natija — rejali ishlarning mahsulidir. Bugungi kichik qadamlar — ertangi katta natijalarning sababi. Masalan, har kuni 10 sahifa kitob o‘qish — bir yilda o‘nlab asar bilan boyigan ong degani. Har kuni bir soat jismoniy mashq — sog‘lom hayotning garovi. Buyuk faylasuf Seneka shunday degan edi: "Kimki qaysi portga qarab suzayotganini bilmasa, hech bir shamol unga foyda keltirmaydi." Demak, inson o‘z oldiga aniq va ravshan maqsad qo‘ymasa, hayot uni istagan tomonga sudrayveradi. Maqsad — bu nafaqat istak, balki rejali harakatlar uchun asosdir.

Ko‘pchilik insonlar yo‘lga chiqqanida eng katta to‘siq — bu boshqalar fikridir. "Bo‘lmaydi", "sen qila olmaysan", "keragi yo‘q" degan gaplar ko‘p. Lekin bu gaplar faqat zaiflarni chalg‘itadi. O‘z maqsadiga ishongan va unga sadoqatli bo‘lgan insonni bu gaplar ortga tortolmaydi. Ota-onamiz, ustozlarimiz, do‘stlarimiz — bu bizning ichki olamimizni shakllantiruvchi ijtimoiy kuchdir. Ular orasida sizga ishonadigan, sizni qo‘llab-quvvatlaydigan insonlar ko‘proq bo‘lsin. Ammo ular bo‘lmasa ham — sizning ichki ishonchingiz yetarli bo‘lishi kerak. Shijoatli inson hech qachon qiyinchiliklardan qo‘rqmaydi, balki ularni yangi imkoniyat sifatida qabul qiladi. U har doim o‘ziga ishonadi

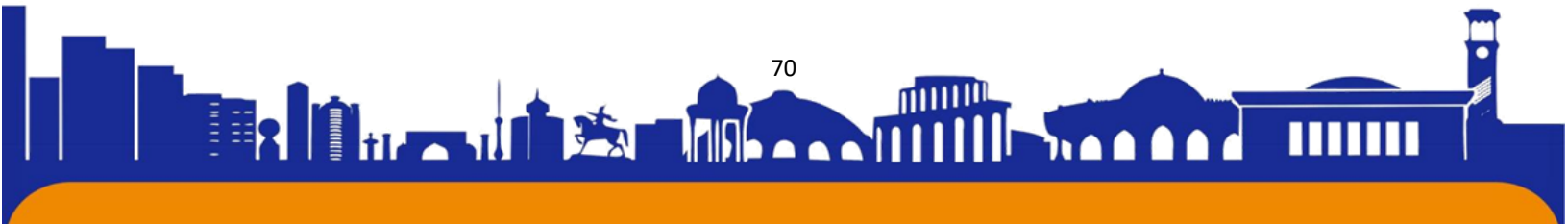

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-7

va maqsadiga erishish uchun bor kuchini sarflaydi. Shijoatni rivojlantirish mumkin. Buning uchun:

- O‘z-o‘ziga ishonchni oshirish: O‘z qobiliyatlariga ishonish, o‘zini qadrlash va o‘ziga hurmat bilan qarash.
- Qiyinchiliklardan qo‘rqmaslik: Qiyinchiliklarni o‘rganish va ularni yengish uchun harakat qilish.
- Sabr-toqatli bo‘lish: Maqsadga erishish uchun vaqt kerakligini tushunish va sabr bilan harakat qilish.
- Motivatsiyani saqlash: Maqsadga erishishning sabablarini eslab turish va o‘zini doimiy ravishda rag‘batlantirib borish.
- O‘rnak olish: Shijoatli va muvaffaqiyatli insonlarning hayotidan o‘rnak olish.

Maqsadga intilish va shijoat – bu g‘alabaga eltuvchi yo‘ldir. Ammo, bu yo‘l oson bo‘lmastligi mumkin. Ko‘plab to‘siqlar, qiyinchiliklar va muvaffaqiyatsizliklar bo‘lishi mumkin. Ammo, shijoatli inson hech qachon taslim bo‘lmaydi. U har bir muvaffaqiyatsizlikdan saboq oladi va yanada kuchliroq bo‘ladi. Bugun ko‘plab odamlar tirishqoq — ishlaydi, o‘qiydi, yuguradi. Ammo savol: bu harakatlar qayerga olib boryapti? Maqsadsiz yurilgan yo‘l, go‘yo kompasiz cho‘lda yurishga o‘xshaydi. Oxiri nima? Charchoq, ruhiy tushkunlik va bo‘shliq. Maqsad — bu ichki kompas. U sizni chalkashlikdan, vaqtni behuda sarflashdan, boshqalarning hayotini ko‘chirishdan saqlaydi. Maqsadsiz harakat esa boshqalar nimani aytsa, o‘shanga ergashishdir. O‘z yo‘lingiz yo‘q bo‘lsa, doim boshqalarning izida qolaverasiz. Shunday hayot tarzini tasavvur qiling: siz ertalab uyg‘onasiz, ishga borasiz, qaytasiz, ovqatlanasiz, uxlaysiz... Kunlar o‘tadi, yillar o‘tadi. Ammo ichingizda savol: “Men nimaga erishmoqchiman?” — degan savol qolaveradi. Maqsad sizga ruhiy kuch beradi. Har bir to‘siqda sabr qilasiz, har bir muvaffaqiyatda shukr qilasiz. Maqsadingiz bo‘lsa, charchoqni ham, tanqidni ham yengasiz. Chunki ichingizda bir narsa doim sizni olg‘a yetaklaydi — o‘zingiz tanlagan yo‘l, orzu, niyat. Agar bugungi kungacha faqat “harakat” qilib yurgan bo‘lsangiz, bugundan boshlab “maqsadli harakat” qilishni boshlang. Yozing, reja tuzing, duo qiling. Har kuni ertalab uyg‘onganingizda, savol bitta bo‘lsin:

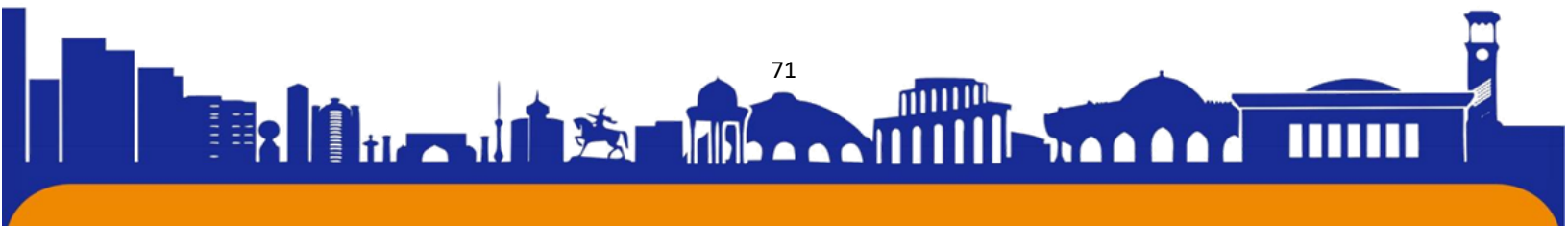

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-7

“Bugun men o‘z maqsadimga bir qadam yaqinlashamanmi?” Maqsadsiz yurish — yo‘ldan adashishdir. Maqsadli yashash esa o‘zligingizni topish, hayotingizni ma’noli qilish va orzu qilgan manzilga yetishdir. Orzular barchada bo‘ladi. Ammo ularni faqat intilish kuchi haqiqatga aylantiradi. Napoleon Hill ta’kidlaganidek: “O‘ylangan fikrga ishonch qo‘shilsa, u reja, reja esa harakatga, harakat esa natijaga aylanadi.” Intiluvchan inson, hatto muvaffaqiyatsizliklardan ham saboq oladi. Intilish — bu ruhiy kuchdir, u insonni faollikka undaydi, dangasalik va ikkilanishni yengadi.

Hayot har doim ham silliq kechmaydi. U sinovlardan, to‘siqlardan, kutilmagan vaziyatlardan iborat. Lekin aynan shunday paytlarda insonning asl qiyofasi namoyon bo‘ladi. Ba’zilar muammo ko‘rsa chekinadi, boshqalar esa – shijoatlilar – bu muammoning ichidan imkoniyat yaratadi. Ular uchun har bir to‘siq yangi pog‘ona, har bir muammo – o‘shish imkoni. Shijoatli inson muammoni emas, yechimni ko‘radi. Shijoatli inson “nima uchun bu menga bo‘ldi?” deb emas, balki “men bu vaziyatdan qanday saboq olaman?” deb o‘ylaydi. Bu esa uni boshqalardan ajratib turadi. Haqiqiy yutqazgan inson – bu yiqilgan emas, balki qayta turishni xohlamagan insondir. Shijoatli inson esa yiqilishni tajriba deb biladi. Uning har bir xatosi — poydevor, har bir sinovi — dars, har bir muvaffaqiyatsiz urinish — yangi yondashuvga olib boradigan kalitdir. Muammolar nafaqat tashqi to‘siqlar, balki ko‘pincha ichki shubhalar, qo‘rquv va ikkilanishlar ko‘rinishida namoyon bo‘ladi. Shijoatli inson ichki holatini boshqara oladi. U o‘z ustida ishlaydi, fikrini ijobiy tarafga yo‘naltiradi, motivatsiyani izlaydi, kerak bo‘lsa, boshqalarga ham ruh bag‘ishlaydi. Hayot har kuni bizga ikkita yo‘lni taklif qiladi: muammolarda qulash yoki ulardan zinapoya yasab, yuqoriga ko‘tarilish. Qaysi birini tanlash o‘zimizga bog‘liq. Shijoatli inson esa ikkinchi yo‘lni tanlaydi — u har bir og‘irlikni dars sifatida qabul qiladi. Albert Eynshteyn aytganidek: “Men daholik qilmaganman, men hech qachon to‘xtamaganman”. Bu fikrda juda katta haqiqat mujassam: muvaffaqiyatga olib boradigan eng muhim narsa – tinimsiz intilishdir. Maqsadga yetish uchun faqat orzu qilish yetarli emas, unga tomon yurish, yo‘lda bo‘lish kerak. Har kuni kichik bo‘lsa ham harakat qilish, o‘z ustida ishlash muhim. Bugungi kunda millionlab yoshlar orzu qiladi – katta bo‘lishni, mashhur bo‘lishni, boy bo‘lishni, mamlakatga foydali bo‘lishni. Ammo faqat orzu bilan hech narsa o‘zgarmaydi. Orzular yechim emas – ular yo‘l boshlanishi. Intilish esa harakatni boshlashdir.

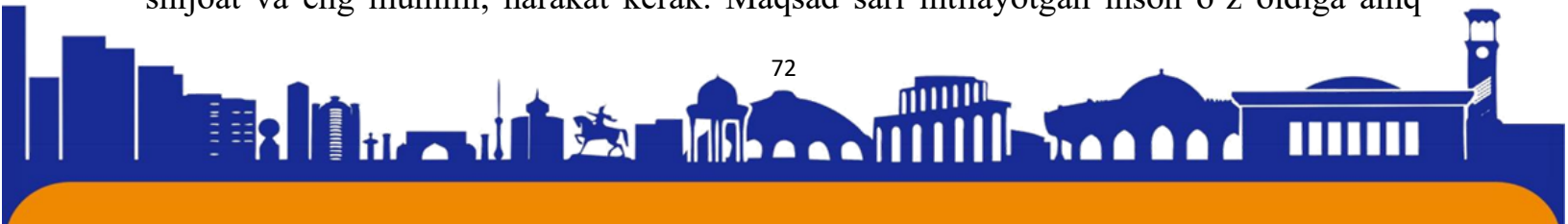

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-7

Shavkat Mirziyoyev: “Agar yoshlarimizda maqsad bo‘lsa, unga intilish bo‘lsa, bu – eng katta kuch. Biz faqat shijoatli, intiluvchan yoshlar bilan yurtimizni yuksaltiramiz.” Bu juda katta haqiqat. Yoshlar faqat orzu qilib qolmasdan, har kuni shu orzu sari harakat qilsa – natija bo‘ladi. Aks holda orzu faqat “kun kelib” degan umid bilan umr o‘tadi. Agar siz harakat qilmasangiz, boshqa birov sizning orzu qilgan narsangizni amalga oshiradi. Chunki dunyoda istaklar ko‘p, lekin harakat qiluvchilar kam. Harakat qilgan yutadi. Intilgan yetadi. “Siz orzu qilayotgan hayot – kimningdir bugungi rejasidir.” Ko‘p insonlar maqsad sari intilishda qadam qo‘yadi, harakat qiladi, o‘zini qiynaydi. Ammo yakunda hech qanday natijaga erishmaydi. Sababi oddiy: harakat bor, lekin reja yo‘q. Rejasiz harakat – yo‘nalishsiz kemaga o‘xshaydi: suzadi, lekin qayerga borayotgani noma‘lum. Bu esa, eng katta kuchni ham havoga sovuradi. “Intilish – kuch, reja – yo‘nalish. Yo‘nalishsiz kuch esa ko‘p hollarda samarasiz bo‘ladi.” Shuning uchun harakat qilishdan oldin reja tuzish, bosqichma-bosqich o‘shishni belgilash, natijani ko‘zlash – g‘alabaga olib boruvchi yagona to‘g‘ri yo‘ldir. Abu Rayhon Beruniy, Ibn Sino kabi olimlar o‘z ilmiy izlanishlarini muntazam tarzda rejalashtirib, tajribalar asosida harakat qilgan. Shuning uchun ularning asarlari bugun ham ilmiy asos bo‘lib xizmat qilmoqda. Yoshlarimiz ko‘p narsani xohlaydi: til o‘rganish, biznes qilish, grant yutish, xalqaro tanlovlarda qatnashish. Ammo rejasiz urinish natijasiz bo‘ladi. Biror tilni o‘rganmoqchimisiz? Reja tuzing. Kuniga necha soat, qanday materiallar bilan, qanday muddatda – buni aniqlasangiz, muvaffaqiyat aniq. Kimki g‘alaba sari intilsa, u reja tuzishi shart. Chunki rejali harakatgina natija beradi. Intilish – harakatni boshlaydi, reja – uni yo‘nalantiradi, qat‘iyat – uni yakunlaydi. Ana shunda g‘alaba tug‘iladi.

Har kuni ertalab turib kitob o‘qish, yugurish, dars qilish, rejaga rioya etish – bular ko‘rinishi oson, ammo amalda juda og‘ir. Chunki bu jarayonda inson o‘z “qulaylik zonasi” bilan kurashadi. Ko‘pchilik: “Keyinroq qilaman”, “hali vaqt bor”, “boshqa safar” deya bu ichki kurashni yengolmaydi. Shuning uchun ular orzusi sari yura olmaydi. Ammo intiluvchan insonlar ichki ovozi yengadi. Ular xohlamasa ham o‘rganadi, qiyin bo‘lsa ham bardosh beradi, zeriksa ham harakat qiladi. Ular ko‘zga ko‘rinmaydigan ichki janglarni yengib, tashqi g‘alabalarni qo‘lga kiritadi. Hayot – bu doimiy harakat, o‘shish va o‘z ustida ishlash yo‘lidir. Bu yo‘lda har bir insonning orzulari, ulkan maqsadlari, niyatlari bor. Biroq shunchaki orzu qilish kifoya emas – unga yetishish uchun qat‘iyat, intilish, shijoat va eng muhimi, harakat kerak. Maqsad sari intilayotgan inson o‘z oldiga aniq

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-7

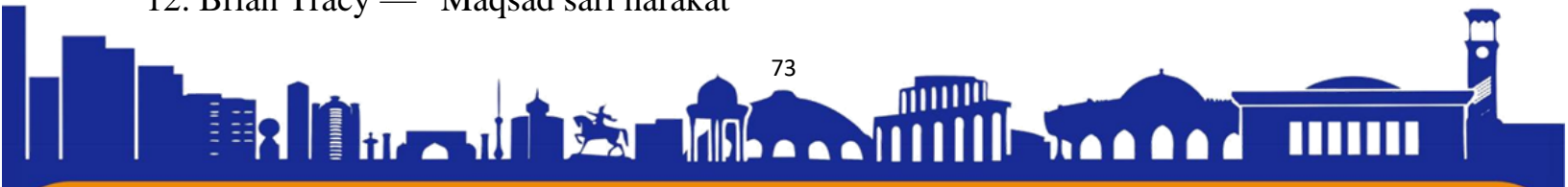
yo‘nalish qo‘yadi, har bir qadamini rejaga soladi va istalgan muammoga yechim topishga harakat qiladi.

Shijoatli inson o‘z orzulari yo‘lida charchamay harakat qiladi. U qiyinchilikdan cho‘chimasdan, uni imkoniyatga aylantirishga intiladi. Intilishsiz orzular faqat xayolda qoladi. Ammo astoydil belgilangan maqsad sari intilayotgan, har kuni o‘zini yengib harakat qilayotgan insonning yutug‘i muqarrar bo‘ladi. Har bir g‘alaba, avvalo ichki kurashni yengish bilan boshlanadi.

Hayotda muvaffaqiyatga erishgan buyuk shaxslar – o‘zining qobiliyati, sabri, rejaliligi va irodasi bilan orzularini haqiqatga aylantirgan. Ularning har biri eng avvalo o‘z ustida ishlagan. Bugungi kunda ham ilm-fan, texnologiya, tadbirkorlik, sport, san’at sohalarida yetuk bo‘lgan yoshlar aynan shijoat bilan yo‘l bosganlar – ular mashaqqatlardan cho‘chimagan, o‘z imkoniyatiga ishongan, sustkashlikni yenggan va hech qachon taslim bo‘lmaganlar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Napoleon Hill — “Fikrlang va boy bo‘ling”
2. Robin Sharma — “Uyg‘on va yashashni boshlang!”
3. Shavkat Mirziyoyev nutqlari va ma‘ruzalaridan iqtiboslar
4. Paulo Koelo — “Alkimyogar”
5. Albert Eynshteynning motivatsion iqtiboslar
6. Abdulloh Nasriddin — “O‘zgarish sari qadam”
7. Abu Rayhon Beruniy — “Tanlangan asarlar”
8. Ibn Sino — “Tib qonunlari”
9. Stephen Covey — “Yuqori samarali odamlarning 7 odati”
10. Jim Ron — “Shaxsiy taraqqiyot tamoyillari”
11. Dale Carnegie — “Do‘stlar orttirish va insonlarni o‘ziga rom qilish san’ati”
12. Brian Tracy — “Maqsad sari harakat”

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-7

13. John C. Maxwell — “Yetakchilik haqida 21 muhim qonun”

14. Viktor Frankl — “Ma’noga intilgan inson”

15. Internet maqolalari va maqomli bloglar:

www.zamin.uz, www.kun.uz, www.qalampir.uz saytlari Psixologik rivojlanish va motivatsiya sahifalari

16. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi va Yoshlar agentligi chiqargan rasmiy nashrlar

17. Turli motivatsion video va nutqlar (TED Talks, YouTube kanallari)

18. O‘zbekiston yoshlari uchun ishlab chiqilgan “Maqsadli rejalashtirish va o‘zini boshqarish” metodikalari

